

Asia: VN/30737/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista

Lausunto

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

-

Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

2.2. Huoltovarmuuden pohjoismainen, eurooppalainen ja globaali ulottuvuus

Alaluvussa todetaan, että huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvitaan nykyistä laajempaa yhteistyötä Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden, Itämeren alueen sekä EU:n ja Naton kanssa.

Lapin liitto on tehnyt vahvaa edunajamistyötä nyt hallitusohjelmaan kirjatun ”Yhteisen Pohjoisen ohjelman” laatimiseksi yhteistyössä Ruotsin ja Norjan kanssa. Yksi ohjelman keskeisistä näkökulmista on huoltovarmuus. Lappi on portti länteen, mikäli Itämeren väylä on esimerkiksi sotilaallisen hyökkäyksen tai muun kriisitilanteen johdosta pois käytöstä. Sen vuoksi olisikin ensi arvoisen tärkeää kehittää Pohjoista tieverkkoa, rautatieyhteyksiä, energiansiirtoyhteyksiä sekä vahvistaa tietoliikenneverkkoa maayhteydellä Suomen, Ruotsin ja Norjan välillä.

Ylipäätään päätösluonnoksessa toivoisi tuotavan vahvemmin esille yhteistyö myös Norjan kanssa huomioiden yhteinen, yli 700 kilometriä pitkä valtionraja.

Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

3.1 Huoltovarmuuskriittinen infrastruktuuri

Maakuntaliitto käsittelee suunnittelussaan, erityisesti maakuntakaavoituksessa useita kriittisen infrastruktuurin osa-alueita, yhteen sovittaa ja ennakoii tulevaisuuden haasteita yhdessä sidosryhmien kanssa, jolloin näemme työmme olevan osa huoltovarmuuden varmistamista kriittisen

fyysisen infrastruktuurin osalta. Tällä hetkellä haasteena on myös oikea-aikainen ja riittävä viranomaisyhteistyö. Kriittiseen infrastruktuuriin tulee myös huomioida puolustusvoimien infra: harjoitusalueet, lentokentät, lentopaikat, varastoalueet.

3.2 Digitaalinen yhteiskunta

Päätösluonnoksessa todetaan, että digitaalisen turvallisuuden ensisijaisena tavoitteena on varmistaa koko yhteiskunnan kriittisten toimintojen jatkuvuutta ja huoltovarmuustavoitteiden saavuttamista.

Laajakaista- ja puhelinyhteydet vaativat edelleen kehittämistä Lapin kunnissa. Kuluttajille suunnattu valokuituverkko on Lapissa rakentunut pitkälti kyläverkkohankkeiden ja kuntayhtiöiden toimesta. Traficomien vuoden 2020 valokuitukatsauksen mukaan valokuituyhteys oli saatavilla vuoden 2019 lopussa vain 23 prosentilla Lapin kotitalouksista.

Vuonna 2021 Lapin liiton ja 14 Lapin kunnan kanssa yhteistyössä toteutetuissa laajakaistakyselyissä (Lapin laajakaistan tilannekatsaus) kartoitettiin kuntalaisten, yrittäjien ja vapaa-ajan asukkaiden kanssa nettiyhteyksien nykytilaa ja laajakaistatarpeita. Kyselyt keräsivät yhteensä 2.224 vastausta. Laajakaistayhteyksien arvioitiin toimivan Lapissa lähinnä keskinkertaisesti. Muun muassa matkailun ja etätyön kasvu näkyy laajakaistayhteyksien ruuhkautumisena.

Lisäksi monesta Lapin kunnasta löytyy edelleen myös paikkoja, joissa puhelinyhteys ei toimi käytännössä lainkaan, esimerkiksi Pellossa, Kolarissa, Kittilässä ja Sallassa oli selkeitä alueita, joista vastaajilla oli nettiyhteyksien sijaan suurempi huoli huonoista puhelinyhteyksistä.

Nämä digitaalisen infrastruktuurin puutteet Lapissa haastavat osaltaan digitaalisen turvallisuuden rakentumista koko maan kattavasti.

Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

4.2. Kuljetusten jatkuvuus

Yhteistyö Norjan ja Ruotsin kanssa tulee olemaan ratkaisevan tärkeää johtuen Suomen maantieteellisestä sijainnista. Suomen tavaravienti ja tuonti tapahtuu pääasiassa Itämeren ja Pohjanlahden satamien kautta, joten kriisitilanteessa maayhteydet Norjan satamiin Lapin kautta tulevat korostumaan.

Ainoa rautatieyhteys menee tällä hetkellä Tornion ja Haaparannan kautta Ruotsiin. CER direktiiviehdotus edellyttää kansallisen häiriönsietokyvyn vahvistamista koskevan strategian

laatimista, jolloin on paneuduttava myös tähän logistiseen kokonaisuuteen sekä huoltovarmuuden- että myös sotilaallisesta näkökulmasta. Lapissa sijaitsee Länsi-Euroopan suurin sotilaallinen harjoitusalue, Rovajärvi.

4.11. Sotilaallinen huoltovarmuus

Toimintaympäristö sekä turvallisuus- ja puolustuspoliittiset perusvalinnat vaikuttavat keskeisesti Suomen sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiseen. Suomi sijaitsee Euroopan unionin reuna-alueella, kaukana Euroopan teollisuuskeskittymistä, pohjoisissa ilmasto-olosuhteissa ja suurelta osin meriyhteyksien varassa. Tämä tarkoittaa käytännössä, että kriisitilanteessa tuen saaminen ja vastaanottaminen on vaikeaa, mikä tekee Suomen aseman huoltovarmuuden kannalta arvioiden haavoittuvaisemmaksi esimerkiksi keskisen Euroopan maihin verrattuna.

Suomen liittyminen puolustusliitto Natoon korostaa myös osaltaan pohjoisten infrayhteyksien merkitystä. Yhteydenpito liittolaisiin edellyttää fyysisten yhteyksien parantamista niin Ruotsiin Norjaan kuin muihin läntisiin liittolaisiin. Kuten jo edellä todettiin, Itämeren esteettömyyden vaarantuminen kriisitilanteen, esim. sotilaallisen hyökkäyksen johdosta, aiheuttaisi tilanteen, jossa pohjoisen maayhteydet Ruotsiin ja Norjaan sekä laajemmin länteen korostuvat. Ilman Lappia Suomi on saari ja tämä on myös huoltovarmuuden kehittämisen näkökulmasta tärkeä tiedostaa.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

-

Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

-

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

-

Riipi Mika
Lapin liitto

Knutars Heli
Lapin liitto